

aalieten de vo-
rtelijk welkom
immers open

ers der verga-
vorm van ons
iten tijdschrift
el van zeggen:
atie te stich-
n bezitten. Dit
sewegbrengen,
nogelijk en ge-
ats moeten de

icatiemogelijk-
inden. En het
op de een of

den bieden en
nen van kunst
t alleen poëne
plaats vinden.
schilderkunst,
zal worden
ische en -wijs-
en belangrijke

- waarvan on-
nge commissie
anzelfsprekend

e plannen mo-

EKSTRA.
LING.
ORDA.
horchstr. 6.
rden.

Brieven

gedachte van
inzonderheid
1 wordt, zegt
en de vrede.
volken tot ke-
wereldoorlog
vormen, werd
gevoerd: dus
breidelde oor-
litaire stelsel

an Karnebeek
door en door
diplomatiek.

van toelich-
volkenbond,
men kunnen
organisatie
e in zijn ver-
litaire stelsel

stonds op.
waarde, sprak
diplomatiek
otest voorbij-

gaat hier dus
at God door
en tot stand
wat in ons

gaat in art.
ke, volle be-
ndige genade

sacramenten
s onbevange

rik de Cock,
Kampen, dat
thheid, maar
wordt verzeg-
g, evenals de
hetzelfde of
rus. Met na-
Geref. Ker-
n verzegeling

beleed Prof.
dat de doop
eling aanwe-
wezijg te zijn,
verbond ons

oren van Een-
te volgens de

Ik behoort, zo zeide hij, niet tot degenen, waar de minister het oog op heeft. Integendeel, ik acht een oorlog geoorloofd, doch alleen dan geoorloofd voor Nederland, wanneer hij moet strekken tot verdediging van het land of tot handhaving van het recht.

Een bond gesloten ter handhaving van daarin uitgedrukte rechtsbeginselen acht ik zeer aannemelijk. Er zijn er, die menen dat een zodanig tractaat met andere mogendheden de soevereiniteit van het eigen land — en daaronder verstaat Lohman altijd de soevereiniteit des konings — in gevaar brengt. Ik ben niet van die mening, omdat ik meen, dat de toetreding tot een zodanig tractaat niet is een afstand doen van eigen soevereiniteit, maar, integendeel, een uiting van die soevereiniteit, een daad, welke de hoogste macht in de staat verrichten kan in de uitoefening van haar functie, vermijst het sluiten van een bond, om het recht te handhaven, iets is wat elke mogendheid eigenlijk zou moeten en behoren te doen, omdat de handhaving van de gerechtigheid een van de eerste functies is van iedere soevereiniteit en wanneer men dan met elkander een bond sluit om de gerechtigheid te handhaven, doet men niets anders, dan datgene, waartoe elke soevereiniteit verplicht en gerechtigd is.

Nu zou iemand, die niet geleerd heeft te onderscheiden, kunnen opmerken: maar het gaat bij U dus slechts om een naam. En halen dan Shakespeare er bij aan: what is in a name, hoezeer het nog zeer de vraag is, of die grote man werkelijk de rechte naam voor enige zaak een onverschillig ding achtte. Zelfs daar, waar men die overbekende woorden leest, is daarvan zelfs geen sprake.

Het zou dan hier slechts gaan om een naam. De een zegt: verdeling der nationale soevereiniteit, of stukken afnemen en die aan een macht boven de staten geven. De ander: verdeling van de uitoefening. Wel — komt dat niet op hetzelfde neer?

Er is echter geen sprake van, dat hier zowel in theorie als voor de praktijk hetzelfde zou worden bedoeld. Het een staat lijnrecht tegenover het ander.

Daar is geen menselijk gezag, dat de steun van wie daaraan onderworpen zijn, niet behoeft.

Vooreerst legt God gezag op een mens, maar dit kan eerst als gezag worden gevoeld, als het erkennen vindt in de aan Gods woord gebonden conscientie. Eerst dan ligt het gezag vast en zijn druk wordt niet gevoeld. Integendeel, het wordt met vreugd aanvaard. Een mens kan zich niet gelukkig gevoelen, als hij zulk gezag boven zich, waar dan ook, mist.

Denk maar aan een huisgezin, waar het gezag niet werkt en van de kant van de gezagsdrager en van de zijde van die er aan moeten gehoorzamen. Het is een diep ongelukkig gezin.

Wij kwamen eens in een schoolklasse, waar de onderwijzer blijkbaar geen gezag kon oefenen. Wij zagen aan de gezichten der kinderen, dat zij zich ergerden, hoezeer zij zelf geen weerstand konden bieden aan de zucht tot wanorde.

Een onderwijzer vertelde ons eens, dat hij, benoemd aan een school, waar het hoofd niet in staat was de orde in zijn klassen te handhaven, op een goede dag van dit hoofd vernam: ik ben morgen afwezig, u zult dus de hele school voor u rekening hebben.

Ik kan u verzekeren, zo zeide deze jonge onderwijzer, dat ik die nacht nauwelijks sliep en met een benauwd hart des morgens op weg naar de school ging.

Tot zijn grote verwondering ontmoette hem op het schoolplein een vertegenwoordiging van de kin-

deren der hoogste klassen. Zij zeiden: meester, zouden wij vandaag eens een ordelijke dag mogen hebben?

De onderwijzer deed net, of het helemaal niet nodig was hem zulk een vraag te stellen; hij zei: natuurlijk jongens, dat spreekt vanzelf. En hij verzekerde nog zelden zulk een prettige schooldag te hebben beleefd. En de kinderen waren blij.

Op een school, waar geen gezag wordt uitgeoefend, gevoelen de kinderen zich ongelukkig en hun slechte stemming uit zich dan in onordelijkheid.

Zo is ook een volk diep ongelukkig, als het niet waarlijk door een gezag geregeerd wordt en niet gevoelt, dat het een gezag boven zich heeft.

De erkenning van een gezag moet echter, als wij zeiden, vastliggen in de conscientie aan Gods Woord gebonden. Het moet worden gehoorzaamd om Gods wil, zoals de Heilige Schrift het ons ook zegt.

Waar dit ontbreekt, is er wezenlijk verzet bij een volk en geweld bij de overheden, die zich niet anders dan zo kunnen handhaven.

Dan is er geen krachtige medewerking van een volk met de overheid om het gezag te handhaven in de uitoefening daarvan.

Maar daarom wordt het gezag met zijn verantwoordelijkheid niet gedeeld; er worden geen stukken daarvan overgedragen aan anderen.

Een vader doet zijn gezag met de verantwoordelijkheid van zijn ambt niet in, als moeder heel de dag door het gezag uitoefent, of, zo zij ontbreekt, de oudste broeder, of zelfs de dienstbode.

Hij doet zijn gezag voor nog niet zo'n klein stukje in, als hij zijn kind stelt onder het gezag van een onderwijzer. Het blijft één en ongedeeld.

Natuurlijk kan een vader de uitoefening van zijn gezag zozeer verwaarlozen, dat er niets van overblijft. Hij kan zich bijv. niet storen aan de wijze, waarop de school zijn taak voor haar deel verricht.

Maar dat stelt hem schuldig voor God de Here, die hem het gezag over zijn gezin opdroeg. En — het loopt dan met de opvoeding ook mis.

Ook een vorst, die zich verbeeldt een absoluut gezag te bezitten en zegt: ik doe naar mijn „bon plaisir“, zoals de z.g.n. absolute heersers, koningen en revolutionaire machthebbers, dit verstaan, kan zijn gezag wezenlijk prijsgeven. Het is honderden malen zo gezien.

Absolute heersers kunnen hun medewerkers hun eigen gang laten gaan, zoals bijv. een Ahasverus zulke een Haman deed. Maar deze werd op een goede dag toch tot zijn schrik gewaar, dat er een macht stond boven hem.

Een Nero volgde een Tiggellinus. Die deugnet regeerde in werkelijkheid. Maar hij beefde elke dag voor de ongunst van zijn heersers.

De communistische heersers gevoelen zich eensdeels oppermachtig, maar zij beven voor de „zuivering“, die er elke dag kan zijn.

Het gezag en zijn uitoefening moeten streng worden onderscheiden. Elke overheid zal zich gelukkig achten, als zij in haar volk vele krachten vindt, die haar gezag kunnen uitoefenen op allerlei terrein, en hoe zelfstandiger zij dit kunnen doen des te beter voor de vrijheid van een volk. Calvijn wijst er op, dat zulke zelfstandige vertegenwoordigers van het overheidsgezag tevens zijn vertegenwoordigers van het volk en verdedigers van zijn vrijheden tegenover een gezag, dat naar willekeur wil handelen en zich niet gebon-

als er ook niet één is, voor wien het teken van den Heiligen Doop alleen maar een uitwendig teken is, waaraan verder geen realiteit zou beantwoorden³⁰⁾.

En om niet meer te noemen, dat van Teylingen poneerde ondanks alle leerbealissingen en daartegen lijnrecht ingaande, dat de doop niet betekent en verzegt „wat in den doopeling aanwezig is, of ondersteld wordt aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond, in het Evangelie geopenbaard“; dat „alle kinderen des Verbonds dezelfde beloften hebben ontvangen“ en dat, wanneer het sacrament „ongelovig wordt gebruikt, of liever, wanneer het ongelovig het gebruikt“ het „niet van zijn wezen wordt beroofd..... het geloof behoort niet, ook niet als onderstelling, tot het wezen van het Sacrament..... De ongelovige..... ontvangt wel degelijk het sacrament.....“³¹⁾.

Tegen deze schriftuurlijke, reformatische gedachten namen de synoden van meet af aan scherp positie. Toelichting en Praeadvies waren één doorlopende bestrijding daarvan.

De uitspraak omtrent het houden van het zaad des verbonds voor wedergeboren en in Christus geheiligd verklaarde de synode van 1943/45 geheel conform Schrift en confessie en zij achtte de daartegen ingebrachte bezwaren niet gegrond³²⁾. Bovendien sprak zij

³⁰⁾ Kerkblad v. d. Geref. Kerken in Ned. Indië, 13 Juli 1939, zie mijn: Om de Unica Catholica, p. 134.

³¹⁾ Verklaring, afgelegd op de kerkeraadsverg. v. d. Geref. Kerk van Ljuiden-Oost en op de classis Haarlem 11 en 12 Sept. 1944 en: Sacramentum-Instrumentum in Vox Theologica, April 1946.

³²⁾ Acta, art. 167.

den gevoelt aan zijn wezenlijke roeping, n.l. de handhaving van het recht.

De arm van een mensenkind reikt niet verder dan hij werkelijk is. Daar is geen z.g.n. persoonlijk absoluut gezag voor een mens mogelijk. Het is aan allerlei band en ook aan de medewerking van of uit een volk gebonden. Er is ook geen ongebreidelde oorlogsvrijheid. Anders zaten wij reeds lang in de derde wereldkrijg.

Maar bovenal is het gezag gebonden aan de roeping, die God de gezagsdrager oplegt.

De onderscheiding waarop Lohman telkens wijst, ook in zijn geschriften, is dus wezenlijk en werkelijk.

Zij past ook inzake de samenwerking van overheden tot handhaving van het recht, inzake de verhoudingen der volken onderling en inzake haar doen tegenover haar eigen volk.

En dit hebben de mannen der reformatie in de grote dagen van de zestiende en zeventiende eeuw zeer goed beseft.

Daarover echter in een volgende brief.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen

MARNIX.

Wijzigingen Handboek 1951

ADRESSEN

VAN GEREFORMEERDE NEDERLANDERS IN BUITENLANDSE HAVENPLAATSEN, waar de zeevarende leden van onze kerken van harte welkom zijn.

EUROPA: Lissabon (Portugal): Mr J. J. Schreuder, Ru President Wilson 3—3e.

ZUID-AFRIKA. Kaapstad: J. Ph. v. d. Berg, 23 Keurboom Road, E. Chr. Oggel, 15 Garrison Road, Claremont.

ZUID-OOST-AZIE. Djakarta: B. Valkenburg, Djalan Thamrin I. Semarang: N. Padding, Tegalombo 9. G. Goossens, Djalan Oel Tjong Bing 7. Surabaya: F. v. d. Griendt, Embong Trengguli 14. ... Dirkse, Djalan Raya Sutomo 31. Soenger Gerong: B. L. Quist, Sandard Vacuum, Hollandia (Nieuw Guinea): fam. Godschalk, Singapore: J. Ferikranus, kantooradres K.P.M., I Finlayson Green; huisadres: 9 Ridout Road.

AUSTRALIE. Freemantle: voor het ontvangen van bezoek aldaar tijdig bericht geven aan A. Bosveld, Post Office, Armadale, die dan de gast komt afhalen, Albany: J. Plug, 4 Miles Albany Highway, Sydney: J. Olthoff, 90 Calerostreet, Lithgow, Melbourne: K. Lumkes, Silvan, Vic.

NOORD-AMERIKA en CANADA. Vancouver: C. A. v. d. Gugten, 251 Hart Street, New Westminster B. C. Chicago: F. van Doorn, 6445 Yale Ave, 21 Chicago. Detroit: H. Offringa, 1475 Wayburn, Detroit 30. Toronto: P. Abma, c.o. Maple Leaf Bushroom Farm, Regent Park, D. O. Toronto, L. C. v. d. Griendt, c.o. Htch & Co, Room 418a, 229 Yonge Street.

MIDDEN- en ZUID-AMERIKA. Curaçao: C. v. d. Mark, W.I. Compagnie-straat 14—16, Willemstad, Maracaibo-Venezuela: S.J. Gerbrandy, c.o. Zuma, Calle Independencia. Buenos Aires: G. J. Schaeffer, kantooradres: Sarmiento 385, 5e verdieping, kantoor 90, telefoon 31 37 97; huisadres: Simbron 3209 — 2 — C. Villa del Parque.

Deze lijst is opgemaakt door de commissie van (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken in Nederland ten dienste van de ambtelijke bearbeiding van en evangelisatie onder varenden ter zee en op de binnenwateren.

De commissie houdt zich zeer gaarne voor aanvullingen en verbeteringen van deze lijst aanbevelen; adres: Dr J. F. van Huisteln J. Fzn, Adelaarsweg 100, Amsterdam-N.

uit, dat zij in haar confessionele beslissingen alleen maar had gehandhaafd wat steeds de leer der Vaders was geweest! Terwijl zij wat de bezwaarden uitspraken niet in overeenstemming met de belijdenis der vadersen achtte³³⁾.

Nog verder ging de synode van 1946: Zij poneerde, „dat de veranderde situatie in de kerken een nieuwe uitspraak over sommige punten betreffende het genadeverbond wenschelijk maakte“. En zij wees af „elke opvatting, die in de leer des verbonds niet tot haar recht laat komen, de verkiezing Gods en de krachtadige werking van den Heiligen Geest, die de verbondsbelofte laat opgaan in een voorwaardelijke toezegging“³⁴⁾.

Zulk een odium op de bezwaarden drukkend, lette zij er niet op, dat zij met deze woorden ook nog een caricatuurvoorstelling gaf van wat dezen voorstonden!

In het spoor van deze synoden voortgaande accentueerde ten slotte de Haagse synode, dat haar voorgangerster in 1943 tegenover de bezwaarden „het karakter van het verbond der genade in het volle licht had geplaatst“ en dat het, omdat het karakter van het Verbond als Verbond der genade toen in het geding was, „te verstaan“ was, dat de synode van Utrecht niet had voldaan aan het verzoek der gravamenindieners uit te spreken, dat men niet gehouden was de leerruitspraken te verstaan in den zin van Toelichting en Praeadvies³⁵⁾.

Ook in dit opzicht bleef de houding der synoden tot nu toe dus volkomen ongewijzigd. C. VEENHOF.

³³⁾ Brief aan de kerken van 24 Aug. 1944.

³⁴⁾ Acta.

³⁵⁾ Acta, art. 631.